

Antifascisme verbieden is fascistisch

Rosan Smits

22.09.25 Column 4-5 min

Het fascisme is terug in Den Haag, bleek afgelopen week.

PVV-leider Geert Wilders spuwde urenlang haat tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen. ‘Geven we ons land definitief weg aan Afrikanen, Arabieren en criminele allochtonen, of worden we weer de baas in ons eigen land? Kiezen we ervoor om verder het moeras in te zinken met het links-liberale multiculturalisme of vechten we terug?’ vroeg hij retorisch.

Een meerderheid in de Tweede Kamer kiest voor ‘terugvechten’, bleek afgelopen vrijdag – toen de Kamer instemde met het voorstel van Forum voor Democratie, BoerBurgerBeweging en de Partij voor de Vrijheid om ‘Antifa’ als terroristische organisatie aan te merken. Dat dat helemaal niet aan hen is, doet er niet toe. Dat Antifa niet eens een organisatie is ook niet.

Ook extreemrechtse aanhangers van deze politieke partijen kozen er de volgende dag op hun eigen manier voor om ‘terug te vechten’. Ze trokken als knokploeg door de stad – getooid met NSB-vlaggen, en White Power-bomberjacks – gooiden ruiten in van het partijkantoor van D66, staken politiewagens in brand en probeerden het Binnenhof binnen te dringen. Er klonken antisemitische leuzen en sommigen deden een Hitlergroet. ‘Asielzoekerscentrum betekent oorlog’, stond op een van de protestborden.

Dit ‘terugvechten’ heeft een naam: fascisme.

Het draaiboek dat nu wereldwijd gevolgd wordt

Fascisme is geen politieke ideologie. Fascisme is een strategie om een dominante groep te mobiliseren tegen een vermeende vijand – altijd een kwetsbare minderheid – door in te spelen op maatschappelijke onvrede. Het is een manier om via de democratie aan de macht te komen en die vervolgens te behouden.

Zie het als een draaiboek, zeggen fascisme-experts. Het ontvouwt zich altijd stapsgewijs en de ingrediënten zijn telkens dezelfde: een hunkering naar een geïdealiseerd, mythisch verleden; een diepe minachting voor feiten; en de beschuldiging dat linkse elites en minderheden samenspannen om het land – en de dominante, vaak witte meerderheid – te gronde te richten.

Dat draaiboek stoffen uiterst rechtse politici nu wereldwijd af, waarschuwen internationale wetenschappers in een open brief. Denk aan Donald Trump in de Verenigde Staten, Viktor Orbán in Hongarije, Giorgia Meloni in Italië, Alice Weidel in Duitsland, Marine Le Pen in Frankrijk en vele anderen.

Ook in Nederland. ‘Polderfascisme’, noemen sommige wetenschappers het. Fascisme van oer-Hollandse drooggelegde bodem. Geert Wilders won met dit welbekende draaiboek de verkiezingen in 2023. Hij zet al jaren concrete stappen om de rechtsstaat te ontmantelen en om af te rekenen met ‘massa-immigratie’, ‘woke multiculturalisme’, ‘D66-rechters’, ‘tuig van de richel’, de ‘linkse kerk’, ‘antifascisten’, ‘moslims’ en elke minderheidsgroep die daarna aan de beurt komt.

De normalisering hiervan wordt verder geholpen door andere partijen die ook uit dat draaiboek putten: denk aan Forum voor Democratie dat met zijn ‘homeopathische verdunning’ en ‘boreaal Europa’ onder politicologen zonder meer als extreemrechtse partij geldt, en het initiatief nam voor de motie om Antifa te verbieden. Maar ook de BoerBurgerBeweging, die er met haar agropopulisme selectief elementen uit

overneemt en zo het polderfascisme voedt met een flinke schep kunstmest.

Het fascisme normaliseert

Belangrijker dan de inmiddels sleetse hatelijke retoriek en minachting voor de democratische rechtsstaat van deze uiterst rechtse partijen, is de manier waarop andere, gematigde partijen daarop reageren.

Want, zeggen fascisme-experts, het fascisme kan razendsnel de kop opsteken wanneer conservatieven en rechts-liberalen dezelfde taal, ideeën en tactieken overnemen, in de hoop hun kiezers niet kwijt te raken aan uiterst rechtse partijen.

De vraag is dus hoe ver partijen als de VVD en NSC bereid zijn naar uiterst rechts op te schuiven. Het antwoord daarop, getuige het afgelopen jaar: heel erg ver. Ze stemden al in met het strafbaar stellen van illegaal verblijf in Nederland, en ze verklaarden statushouders tot tweederangsburgers als het gaat om sociale woninghuur – een maatregel die in strijd is met de grondwet.

Het absolute dieptepunt kwam afgelopen vrijdag, toen een meerderheid verklaarde: ‘Antifascisme, dat is terrorisme.’ Antifa is namelijk een verzamelnaam voor activisten die zich, al dan niet losjes georganiseerd, verzetten tegen fascisme. Meestal vreedzaam, soms gewelddadig, maar terrorisme, nee.

Anderhalf jaar geleden hadden de coalitiepartners van Wilders nog een ‘basislijn voor het waarborgen van de grondwet’ nodig om samen met hem een kabinet te kunnen vormen. Nu omarmen ze opvattingen, die kort geleden nog als extremistisch golden. En verklaren ze antifascisten, degenen die de democratische rechtsstaat verdedigen tegen dat extremisme, tot vijand.

Waarom ze antifascisten als terroristisch gevaar beschouwen? Vul maar in.

Hiermee schaart de Nederlandse politiek zich achter fascisten als Donald Trump, die vorige week aankondigde Antifa – ‘een zieke, gevaarlijke, radicaal-linkse ramp’ – als terroristische organisatie te bestempelen. En achter Viktor Orbán, die dit voorbeeld volgde.

Wie de voorloper van Antifa, de Duitse Antifaschistische Aktion, ook verbood? Adolf Hitler.

Vorm een politiek front

Verzet is nodig. Daarom een dringende oproep aan alle politieke partijen: vorm samen een front vóór onze vrijheden, tégen het oprukkend fascisme.

Schaar je achter elke groep die tot zondebok wordt gemaakt – of het nu antifascisten, Palestijnen, moslims, migranten of lhbt+’ers zijn. Ga naar elk protest, loop mee met elke mars. Bewaak de norm van medemenselijkheid. En, niet onbelangrijk: bescherm collega-politici tegen ongefundeerde verdachtmakingen.

Te vaak zien we in Nederland Tweede Kamerleden achteroverleunen als PVV-leider Geert Wilders vanaf het spreekgestoelte of op X een collega neerhaalt. Zulke aanvallen zouden alle volksvertegenwoordigers, en de Kamervoorzitter in het bijzonder, zich moeten aantrekken, ongeacht hun onderlinge verschillen, omdat ze het inhoudelijke politieke debat ondermijnen.

Het verzet tegen fascisme is niet ‘links’ of ‘rechts’. Iedere minister, staatssecretaris en parlementariër in Nederland zweert bij zijn beëdiging namelijk trouw aan de grondwet. En het zijn precies die grondrechten – gelijke behandeling, kiesrecht, vrijheid van meningsuiting – die door het fascisme worden bedreigd.

Dat maakt van iedere politicus die die eed heeft afgelegd per definitie een antifascist. Dat vraagt niet om een Antifa-sticker op de aktetas (mag wel!), maar wél om een duidelijke politieke strategie. Want net zoals fascisme een strategie is, moet het verzet ertegen dat ook zijn.

Samen tegen fascisme

Iedereen is daarvoor nodig. Mensen die het ongetwijfeld over lang niet alles met elkaar eens zijn, maar wel een fundamentele overtuiging delen: dat een aanval op de politieke vrijheid van de een, een aanval op de vrijheid van allen is.

Het fascisme kan een halt worden toegeroepen door mensen die opstaan voor elkaar. Die kiezen voor feiten boven fictie, voor verbinding boven verdeling, en voor medemenselijkheid boven ontmenselijking.

Door mensen die begrijpen: dit is fascisme.